

Az ásatás eredményeképp összesen 63 objektum került feltárássra, s kiderült, hogy valamennyi korszak további objektumaival kell még számolni D-re, a nyomvonalon kívül, a lelőhely tehát túlnyúlik a nyomvonalon.

A feltárt objektumok a késő vaskor, a késő római- és a késő népvándorláskor időszakára datálhatóak. A lelőhely legintenzívebb részét a dombtetőn értük el, ahol utóbbi két korszak objektumai sűrűsödtek. A római korból több nagyobb hulladékgödört is feltártunk, melyekben a kerámia és az állatcsontok mellett bronzérme és szinte teljesen ép, kétsoros faragott csontfésű is előkerült. A 9. századi, változatos funkciójú objektumok közt verem és félig földbe mélyített épület egyaránt került elő, betöltésükben a Karoling-kor jellegzetes, kézi korongon készült, bekarcolt vonal- és hullámdíszes cserepeit találtuk. Az egyetlen szabadtéri kemence széles munkagödöréhez egy kővel és másodlagosan felhasznált római *tegulákkal* kirakott sütőtér csatlakozott, aminek közvetlen közelében egy mély kutat is sikerült feltárnunk.

A kelta emlékek a nyomvonal K-i felében, a domb lankáján kerültek elő, melyek a domb aljában sok helyen összefüggő laposköves rétegbe lettek beleásva. Az egyik – sajnos a feltárássra kijelölt területbe csupán részben beleeső – hulladékgödörben nagy mennyiségű, jól korongolt kerámiát találtunk, egy másikban pedig, minden bizonnyal, a kelták arató- és hálaünnepe alkalmával Cernunnos istennek feláldozott szarvas tetemét.

Az eredetileg feltárássra kijelölt 4922 m²-nyi területből végül összesen 4440 m² lett feltárva. A nyomvonal ÉK-i végének megkutatását az ott futó mély árok már szükségtelenné tette, míg a DK-i részen a töltés alatti sávhoz a földmunkák során elegendőnek bizonyult a kivitelezés során szakfelügyelet biztosítása.

STRAUB PÉTER

119. Kéked határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, U, B, Á, Kk, I

A Kéked és Abaújnadasd közötti összekötő útberuházás (határátelő) kapcsán, Kéked határában az alábbi kutatások történtek.

Hosszú-földek (KÖH 82595): A beruházáshoz készült örökségvédelmi hatástanulmány részeként 2012. március 4-én tartottunk terepbejárást a Hosszú-földek határrészen, ahol nagy mennyiségű, középső neolitikus (alföldi vonaldíszes kerámia kultúrája valamely csoportja) és néhány késő bronzkori töredéket gyűjtöttünk. A lelőhely Felsőkéked falutól Ny-ra, a Balázs-árokától É-ra a Hernád magasparton, a magyar–szlovák határ közelében húzódik.

HAJDÚ MELINDA

A NIF Zrt. megbízásából, a miskolci Hermann Ottó Múzeum alvállalkozójaként az Ásatárs Kft. régészeti feltárást végzett a lelőhelyen. A 12 m széles nyomvonalon belül egy, ma is használatban levő földút húzódik. A földút mindkét oldalán ideális esetben 4–10 m-es sáv volt potenciálisan feltárható, de mivel az út mellé depóztunk, így a legoptimálisabb esetben is 5 m szélességben tudtunk dolgozni. Természeti (pl.: fásor) és szakmai (régészeti negatív terület) okok miatt voltak olyan szakaszok, ahol a szelvény szélesség egy kanálnyi (2 m) volt, illetve facsoportok miatt rövidebb szakaszok kimaradtak.

A feltárást 2012. október 16–27. között végeztük el. A lehuszolt terület 2269 m², a régészeti fedett terület 2237 m², a régészeti fedetlen terület 32 m² volt.

A lelőhely a Hernád magaspartján, Kéked községből Abaújnadasdra vezető földút/határút mindkét oldalán, a Balázs-árokától É-ra, az említett utat keresztező Ny–K-i irányú földútig helyezkedik el. A 2012 májusában végzett terepbejárással megállapították, hogy a lelőhely 382 m hosszúságban esik a tervezett nyomvonalba. A lelőhely szélessége nem volt behatárolható, mivel az említett földúttól Ny-ra legelő terület el.

A termőréteg, illetve a gyepszint alatt sárgásbarna erdei talaj jelentkezett, melyen 83 objektumfolt rajzolódott ki. Az objektumok a nyomvonal középső részén sűrűsödtek, az É-i szakasz gyér, a DK-i rész egyenletes sűrűségű volt.

A 83 jelenség közül 68 gödör, 7 cölöplyuk vagy cölöphely-sor, 4 árok, 3 árokszerű gödör és egy talajdepresszió volt. Korukat tekintve 21 középső neolit, 10 őskori, 5 bronzkori és 47 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú volt.

A leletanyag híján ismeretlen korú (de valószínűleg őskori) objektumok nagy része sekély, kisebb-nagyobb méretű, kerek, ovális vagy nagy méretű, amorf alakú gödrök voltak. Néhány Ny–K-i és Ny–DK-i irányú, rézsús falú árok az ÉNy-i szelvényben került elő, egymás közelében. A nyomvonal K-i szakaszán egy 4 (10. obj.), egy 37 (15. obj.) és egy 3 (28. obj.) tagból álló cölöprendszer tártunk fel. Egyik cölöp szerkezetes objektum sem rekonstruálható, mivel a feltárással csak 3 m széles szakaszon érintette az említett jelenségeket. A cölöphelyek nagy része egy objektumon belül azonos tengely mentén helyezkedtek el, összetartozásuk egyértelmű volt.

A legkorábbi településnyom a középső neolitikumból származik és a bükki kultúra hagyatékához köthető. A településobjektumok a feltárt terület középső és ÉNy-i részén voltak megfigyelhetők. Az egyrészt nagy méretű, amorf alakú, különböző méretű agyaggyerök mellett kerek alakú, befelé vagy kifelé rézsús falú gödrök, és egy 10 cölöphelyből álló felszín feletti építmény tartozik ebbe a korszakba. A cölöplyukak (48. obj.) körívesen egy kerek alakú gödör köré szerveződve helyezkedtek el. A leletanyag nagy része az 57., 58., 76., 78. és a 83. sz. agyaggyerő gödrökből került elő. Érdekes, hogy a leletanyagot túlnyomórészt kerámiatöredékek és kőeszközök alkották, állatcsont (többek között kiskérődző állkapcsa) csupán néhány neolit gödörből került felszínre. Az edénytöredékek között egyaránt jelen voltak a vastag falú, pelyvával soványított anyagú tároló- és a vékonyabb falú, plasztikus (ujjbenyomkodással tagolt borda, kétosztatú, kerek vagy nyúlványszerű bütyök), beszurkált (függőlegesen vagy vízszintesen egy sorba), karcolt és festett (vörös-fekete) díszítésű darabok. A karcolt díszítések között a legáltalánosabbak voltak a halhólyag, a szabályos geometrikus- és a függőlegesen futó hullámvonal motívumok. Az 58. gödörből egy vörös alapon fekete festésű arcoss edény töredéke is előkerült. Az edénytöredékek között jellegzetesek voltak a talpas edényekhez tartozó darabok. Az 58. gödörben találtunk egy 5,5 cm magas, laposfejű, ép, testén bekarcolt íves vonalakkal díszített, széles vállú, rövid lábú idolt.

A neolit objektumok jellegzetes leletei voltak – a kerámia mellett – az obszidián és az opálból készített pengék. A pengék alapanyagai, a magkövek is nagy számban fordultak elő. Ezek mellett minden nagyobb méretű gödörben volt a gabona őrlésére alkalmas, lapos, ovális alakú, tetején ívesre kialakított őrlőkő és a hozzá tartozó, gömbölyded alakú marokkő is. A 83. gödörből két nagyobb méretű földfesték-rög (okker) is előkerült.

A késő bronzkori objektumok a K-i szelvény középső és D-i részén fordultak elő. Egyedül az 55. kerek alakú, kifelé erősen rézsús falú gödörből kerültek elő jellegzetes, külső oldalukon felfényezett felületű, olykor kannelálás díszítésű töredékek. A kerámiák között volt bikónikus, ívesen kihajló, ferdén levágott peremű és apró, széles szalagfüles edényekhez tartozó töredékek is. Jellegzetes volt továbbá az, hogy a durva anyagú edények anyagát csillámos kőzettel soványították. Több gödörből maga a soványításra használt kőzet is előkerült.

GULYÁS GYÖNGYI - GALLINA ZSOLT

Tetők (KÖH 82599): A beruházáshoz készült örökségvédelmi hatástanulmány részeként 2012. március 4-én tartottunk terepbejárást a Tetők határrészén, ahol intenzív késő bronzkori és középkori (13–15. századi) települést határoltunk le. A lelőhely Kéked falutól Ny-ra, a Lapis-patak jobb partján, a Hernád magasparton húzódik.

HAJDÚ MELINDA

120. Kéthely, Újlaki út és Körforgalom felé tartó úttól É-ra (KÖH 65652 és 68967) (Somogy megye) Rő, Kö

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága (a Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum jogelődje) dolgozói 2012 június–júliusában és novemberében végezték a 68-as sz. főút átépítéséhez készített előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó terepbejárásokat. Az érintett területről 23 lelőhely volt ismert, ezek területét próbáltuk pontosítani, valamint a korábban bejáratlan területeken újabbakat keresni. A nyári hónapokban a közepesen magas és magas kukoricában, napraforgóban, illetve a szántott területeken; novemberben a korábban gabonával fedett és mostanra felszántott, illetve cukorréppal, vagy még nem túl magas repcével fedett területeken tudtunk terepbejárást végezni.

Több lelőhely területét sikerült pontosítanunk vagy módosítanunk, így a korábban külön kezelt, de összeérő Újlaki út és Körforgalom felé tartó úttól É-ra (Keverőtelep) római, középkori lelőhelyeket összevontuk.

Munkatársak: Németh Péter Gergely, Nyári Zsolt, Cserép Tamás.

MOLNÁR ISTVÁN

121. Kiskunmajsza határa (Bács-Kiskun megye) Á, Ú

Az Üllés–Zsana között épülő gázvezeték nyomvonalán, Kiskunmajsza határában az alábbi lelőhelyeken végeztünk kutatásokat.

Kígyós, Bogárczó-tótól DK-re (KÖH 80661): Kígyós-pusztától D-re, az egykori Bogárczó-tó DK-i partvonulatának szélén elhelyezkedő lelőhelyen 2012. március 12–14. között végeztünk megelőző feltárást. A régészeti munkálatok során összesen 915 m² felület lett lehumuszolva, melyből 746 m² bizonyult régészeti fedettné.

A nyomvonal humuszolása során kisebb megszakítással két szakaszon (11–12. munkaterület) jelentkeztek az objektumok, közepes intenzitással. A nagyobb méretű árkok és karámok részletei mellett több gödör lett feltárva és dokumentálva. Ösz-

sesen 22 objektum került elő, ebből 9 gödör és 13 árok volt. A zömében sekély objektumokból korhatározó leletanyag nem került elő, csupán kevés állatsont. Az objektumok jellege alapján feltételezhető, hogy ez a településrészlet is az Árpád-korban ezen a területen létező laza szerkezetű szállástelepülés részlete lehetett.

Kígyós, Bogárczó-tótól ÉNy-ra (KÖH 80655): A lelőhely Kígyós-pusztától DNy-ra, az egykori Bogárczó-tó ÉNy-i partvonulatának szélén helyezkedik el. 2012. február 29. és március 9. között végeztünk megelőző feltárást. A régészeti munkálatok során összesen 2506 m² felület lett lehumuszolva, melyből 2210 m² bizonyult régészeti fedettné.

A nyomvonal humuszolása során kisebb megszakításokkal három nagyobb göcban (6–8. munkaterület) jelentkeztek az objektumok, közepes intenzitással. A nagyobb méretű kerítő árkok és karámok részletei mellett számos gödör és cölöphely lett feltárva és dokumentálva. Összesen 83 objektum került elő, ebből 41 gödör, 16 cölöphely és 25 árok volt, valamint egy bizonytalan funkciójú épület. Az objektumok egy részéből Árpád-korra datálható leletanyag – kerámia és állatsont – került elő, valamint néhány objektumból újkori kerámiatöredékek. Az Árpád-kori leletanyag intenzitása igen szerény volt, ami azt a feltételezést támasztja alá, hogy az Árpád-korban ezen a területen egy állattartással foglalkozó közösség élhetett, melynek laza szerkezetű szállástelepülését érintette a gázvezeték nyomvonal.

V. SZÉKELY GYÖRGY

122. Kistokaj, Hrsz. 062 / 16, 02. sz. geotermikus kút és erőmű (KÖH 82657)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Ge

2012. március 13. és május 8. között tárták fel a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársai egy késő bronzkori (pili nyi kultúra) urnatemető részletét, illetve egy római császárkori, germán településrészletet. A 119 sírból álló temetőrészlet a közelben folyó Hejő ártere felé lejtő domb ÉK-i oldalán helyezkedik el.

A feltárt késő bronzkori temetkezések többsége urnás-hamvasztásos rítusú volt. Ezekben, a máglyán elégetett elhunytak hamvait nagy méretű, díszített edényekbe, urnákba helyezték. Az urnákat talakkal fedték le, míg az urnák köré meghatározott szabályrendszer szerint különböző típusú edényeket, legtöbbször kis méretű csészéket, kisebb fazekakat helyeztek el edénymellékletként. Több esetben a hamvak között vagy azok között különféle bronztárgyak kerültek elő. Ezek szintén a halottal együtt elégettek a máglyán. Ezek többségükben az egykori ruházatot díszítő elemek (spirálcsovecskék, gyöngyök) voltak. A bronztárgyak közül említésre méltó két borotva, egy viszonylag ép tű és egy sarlópenge töredéke. A sírok kisebb részét szórthamvas rítusú temetkezések alkották. Ezek esetében kis méretű, sekély, kerek gödrök alá szórták a hamvakat, nagy mennyiségű, a máglyáról származó faszén-maradvánnyal együtt. Az eltemetett mellékleteit a hamvak mellé helyezték el. A temetőrészlet a késő bronzkori pilinyi kultúra második időszakába (Kr. e. 12–11. század) sorolható.

Szintén a Hejő árterére lejtő domboldalon helyezkedett el a korai római császárkori, germán településrészlet. A falurészleten belül két házat, néhány tároló-, valamint szemetesgödört,